

“Woar veur. . . , woar deur”: (oaver)drieven en donderjagen

Leo Leurink

De jacht is al zo oald as de leu zölf. Ok de allereerste leu op dizzen eerdkloot hadden elken dag honger. Um heuren honger te stillen, mear ok um in leaven te blieden waren dizze eerste leu wies en klook genog um d'r veur te zorgen dat ze op tied en plaats deur wat te etten “ ’n gait vol kregen”. In het gewone Latien (*nich te verwarren met het Jagerslatien; dat koomp later*) wödden zee dan ok de “homo sapiens” (*d.i. de “verstandige mens”*) neumt. Hoo kwammen ze an etten? Meest deur op deers te jagen; ‘t jagen is een van de oaldste gebroeken um an etten te kommen. En dat deden de leu dan ok, in dee tied, hoast ’n godsgaansken dag duur. Het z.g. jachtinstinct, het angeboren geveul um op jacht te goan, zit bie-j völ leu, doezenden joaren later, nog aait in de hoed.

Der bint ok wa leu met ’n niejmoosder jachtinstinct: Dee leu hebt meer geveul veur dure boten. Noe wi-j met de leste moanden van het joar gangs bint en de jacht wier los is wil ik doar as wild-driever wat oaver vertellen: Nich al te ernstig, mear zoas ieleu zölt vernemen, met ne kweenkslag.

De jacht in miene jongnsjoaren

As jong’n knaap kwam ik veur het eerst in anraking met de jacht toen ik ’n joar of elf, half twaalf was. In Weersel wonnen in dee tied nen oom en tante (*ne zuster van mien va*). Zee hadden doar ne zön in hoes, van mienen leaf tied (*mien nèèf dus*) en doar was ik vaak te logeren. Mien oom en tante hadden ne bakkeriej met kruideniersweenkel. Het was nog in de tied dat ze gin closetpapier verkochten, want het heugt mie nog heel good datter in het huuske, boaven de plee, an ne spieker, bladzieden oet de Kattelieke Illustratie hungen. Dat was vrogger hèt clubblad van de Kattelieken. A’j op de plee zatt’n ko’j der eerst nog wat oet leazen en noa de zitting, was ‘t bedoeld um ’n achterèènd d’r met of te poetsen

Mien tante had ‘t leefst da’j dee bladziede noa gebroek, ok in de plee smee’t’n, want ’n deel d’r van ko’j dan toch nich al te good meer leazen. Mien oom en tante wonnen bi-j de möl van Kleissen (kot an ’n Oal’n Boornsen Diek). Achter en opzied van de möl lag toen nog nen groot’n pleer heide met dannenbuske tot an ‘t kanaal van Almelo-Nordhorn. Veurlangs leup de weg van Weersel noar Tubbig.

Het barstten d’r indertied nog van hazens, kniene, eanden, fazaanten, petriezen en hoaltdoeven, *het z.g. water - en kleanweeld*. Loat oe nich op ‘t verkeerde been zetten, da’j deankt dat d’r alleen mear op jonge deerkes wödden schötten. Neen heur, ‘t waren amoal volwassen deers. Het wödt kleanweeld neumt tot oenderscheed van grofweeld, zoas herten, reeën en weelde zwien.

Meestens op ’n lesten dag van ‘t joar gaf ‘t doar de boerenjacht. Ne trop jagers dee doar de jacht hadden pacht van de boeren neugden dee boeren oet um op het lest van ‘t joar met te goan op driefjacht. Dan mochen de jonge vèente oet de noaberschap ok met um te helpen met drieven en kloppen. Dat was veur mie as jungske vanzölfsprekend ne onwies spannende beleaving. Nen helen dag struien deur weide, bos, veeld en kleajen deur de deurnbuske oender het motto: “Woar veur ..., woar deur”!

Het jachtjargon

Veur leu, dee nich zo op de heugte bint van wat d’r in de jacht zoal umgeet gef ‘t noe wat nader oetleg.

Um op (drief)jacht te goan he’j het volgende neudig: In de eerste plaats *jagers*, oender te verdelen in:

- Broodjagers*; dat bint waarme bakkers in bezit van ne jachtakte.
- Rokkenjagers*; dat bint hete bakkers, ok met ne jachtakte.
- Zundagsjagers*; dat bint bakkers dee deur de wek gin tied hebt um te goan jagen.
- Straaljagers*; dat bint gin bakkers, mear jagers nog zonder akte, dee straalt bint veur ‘t jachtexamen.

le könt ôk nog goan *donderjagen*, mear dat hef met jagen gin donder te maken, wat nich wil zeggen dat jagers nich könt donderjagen.

In de tweede plaats is ‘t van belang dat d’r genog *drievers* bint; ze wodt ok wa *kloppers* neumt.

Dat bint leu, dee deur de jagers het bos in wodt stuurt. Mear pas op; boeten het bos mut zee zich nich um ’n hof hen loaten leiden. Nee, dan kon het wa es wean dat ze bie’j ’n bok wodt doan!

De veurnaamste taak van nen klopper is het weeld los te kloppen. In de rieg, met de neudige tussenruimte loopt ze deur ’n bos of deur ‘t veeld. Doarbiej schreeuwt ze moord en braand en houwt met ne kluppel steurig op de grond en in de buskes. Drievers mut good acht hoolden; nig te rap en ok nich te troag veuroet goan. Aans konnen ze wal es in ne hagelbuj verzeild raken.

Moch ne jager toevallig es nen hazen neerleggen, dan is ’n driever ôk het haasje, heem ut, noadat ’n hoond hen geschötten hazen hef opbrag, ’n hazen oavernemen en vobringen noar de weeldkoar.

In de dèerde plaats, dat sprekt veur zich zölf, mut d’r (genog) wild wean woar de jagers op majt jagen. En noe komt wiej op geveurlik terrein; ik wil doar in dit sjepieter nich al te lang bie stil blieden stoen. Want ie hebt veur - en teegstaanders van de jacht. De jagers bint d’r veur; de kniene en de hazens bint d’r tegen, behalve ’n stuk of wat beunhazen, want dee blijft toch meestal boeten schot. D’r bint ok nog zaandhazen; dat bint infanterie soldoaten. Doar mu’j nich op scheten, want dee scheet drekt weerum!

De jachtdag

Noa miene jeugd he'k as drier nich al te vaak metlopen; 'k was te drok met mien wèèrk. Mear doo 'k met de vut gung, zo'n joar of tien eleden, ha'k doar wa meer tied veur en ok wa völ leefhebbriej in. Wat is d'r noe nog mooier dan 'n helen dag in de vrieje natuur roend te gengeln?

Op tied vot in 'n auto gung 't richting Zuudwolde en later ok wa vaak de Pruus in. Ok kotter bie hoes op 'n Tusveelder Esch is 't, ok noe nog, good jagen. Bie ankomst eerst in de jachtkeet ne bak koffie; oenderwiel wödden d'r oetleg woar en welke stukken d'r dèn dag wödden oflopen, woar de jagers stonnen en hoo de driers mossen lopen.

Dan wödden d'r deur ne bloazerd met 'n jachthoorn de jacht anbloazen en gung 't loos. De jagers met nen hoond dee leupen met 'n fluitje; de jagers zoender hoond ok.

Meestal gungen wiej eerst noa het èèndengat. Dat was nich 't achterste eand van nen èènd. Nee het was 'n venneke, woar vaak, aj op tied wann', ne koppel èènden op 't water lag. 't Was zaak dat de jagers, bie'j 't opvlegen de èènden in 't achtereand zollen scheten. As dat nich wol lukken wödden d'r ok wa op doew'n eschötten.

Van belang is daj het verschil weet tussen ne kleidoew en ne hoaltdoew: De ene doew is van klei en 'n aandern is *nich* van hoalt.

Dan mut wiej 't nog eaven oaver 't geweer van 'n jager hebben. Ie hebt meest dubbelloops geweren; dat is gin geweer veur twee personen, zoas 'k es 'n moal ne döl hören zeggen. Eankelloops geweren is eankel loops as d'r de tied riep veur is.

Noa 'n paar uur jagen gung 't zo tegen 'n uur of half een wier noar de keet opan. Soep of worst wödden waarm maakt en ne stapel boterhammen opgetten. Noa de stoete gung het weer niejs gengs en as d'r ne vos was woarnömmen, doar waren d'r völ te völ van, wödden d'r prebeerd um den vos los te drien. Veur ne jager is het ne erezaak op zien eagen eardse jachtveld nen vos neer te leggen, veurd dat hee zölf noar de ewige jachtvelden vertrekt. De vos is 'n grootsten concurrent van 'n jager woardeur de weeldstand, met name 't kleanweeld, hard achteroet is goan. Zo valt d'r veur 'n jager bienoa niks meer te

scheetn en veur nen klopper klopt d'r dan ok niks meer van.

Wat leu vraagt miej wal es; vind ie dat noe nich zielig dat ie as klopper dee leeve deerkes in het nauw drief en de jagers ze dan doodscheet? Dan zeg ik: "Dat zeet ieleu glad verkeerd; as klopper waarschouw ik de deers juist dat de jagers d'r ankomt. Ik houw met 'n kluppel oaweral op en tegenan en schreeuw mie 't vel oet 'n hals. As dee hazens en zomeer noe rap maakt dat ze vot komt; dan könt ze zich de hoed nog redden. Mear ze blijft vaak te lang zitten en dan kan'k d'r zölf ok wieder nig nich völ meer andoon".

Mear d'r bint nog genog hazens dee klook genog bint; mienen dag is ok meer dan good as d'r een of meer, in 't nauw zitt', toch nog de jagers te rap of bint en ne bredden sloot of bek inspringt d'r oaverhen zwent en d'r mooi tusschen oet hoolt.

Dan hek't nich oaver 'n "Vloodhazen" oet Hettum! Doar köj meer oaver leazen in 't boek "Bienenamen in en rond Boorn" dat kommend joar oetkoopt.

Noa ofloop van de jacht

Op het eand van 'n jachtdag wodt meestal zo teeg 'n tweeduuster de jacht ofbloazen.

Eerst wodt het geschötten wild amoal teld en doar-noa de driers, want elk schot is nog ginnen hazen. Ok wödt d'r nog, woar dat op de stie neudig is, op angeschötten weeld deur nen jager met hoond en drier, noazocht. Angeschötten weeld koopt gelukkig nich zo völ veur. Angeschötten jagers wa; dee hebt dan oenderweg te vaak anleg as 't op hoes angeet). En as dan 't weeld in de koar is doan en alns wier an de kaant is, dan wodt aait na gezellig onder mekaa. In de keet of oenderweg êngs anleggen; 'n gleaske op de toafel en de mooie verhalen oaver de toafel, en doar zit ôk wa es 'n woord jagerslatien tussen. En dan gef't nog vaak wat wat te etten op de voest too!

En a'k dan wier thoes bin, de but good meu, dan duur't geels nich zo lang meer of ik lig op één oor te dreumen oaver nen geneuglikken dag in 't veeld.

Hennik van 'n Vloodhazen (tekening: H. Leuwerink)

Ginnen jager zo vroeg, of 'n vos is der al west